

**Առաջին 1000 խոշոր հարկ վճարողների ցանկում ՀՀ առևտրային բանկերի դիրքի վերլուծություն,
2010 թ. հունվար-դեկտեմբեր ամիսների արդյունքներով**

ՀՀ ՊԵԿ-ի կողմից հրապարակված¹ առաջին 1000 խոշոր հարկատուների ցանկում ներառված են Հայաստանի 20 առևտրային բանկերը, որոնք թվով կազմում են ներկայացված կազմակերպությունների 2 տոկոսը: Նախ նշենք, որ համաձայն «Ավելացված արժեքի հարկի մասին» ՀՀ օրենքի 15-րդ հոդվածի 17-րդ կետի առևտրային բանկերի հիմնական գործառնությունները ազատված են ԱԱՀ-ից և ընդհանրապես, ելնելով գործունեության բնույթից առևտրային բանկերը նաև այլ տեսակի անուղղակի հարկեր վճարող չեն: Արդյունքում, բնականաբար, 1000 հարկատուների ցանկում առևտրային բանկերը անուղղակի հարկերի վճարման ցուցանիշով տեսականորեն պետք է զբաղեցնեն վերջին տեղերը: Իհարկե ներկայացված ցանկում բանկերը չեն գրավում առաջին շարքերը, բայց հատկանշական է, որ օրինակ՝ 149-րդ և 167-րդ տեղերում են, համապատասխանաբար ԷյՋ-Էյ-Բի-Սի և ԱԿԲԱ ԿՐԵԴԻՏ-ԱԳՐԻԿՈՒ ԲԱՆԿԵՐԸ, ինչը, հաշվի առնելով ներկայացված նախապայմանները՝ բարձր ցուցանիշ է:

Ընդհանրական պատկերացում կազմելու նպատակով վերլուծենք ընդամենը հարկերի, շահութահարկի և անուղղակի (այդ թվում ԱԱՀ) հարկերի թվային շարքերը, 1000 կազմակերպությունների համար: Ընդամենը հարկերը բոլոր 1000 կազմակերպությունների գծով կազմել է 432.8 մլրդ. ՀՀ դրամ իսկ միայն բանկերի գծով՝ 13.01 մլրդ դրամ, կամ ընդհանուրի 3 տոկոսը: Այստեղ միանգամից նկատենք, որ բանկերը նույնիսկ ԱԱՀ չվճարելու պայմաններում միջին հաշվով ցանկում խոշոր հարկատուներ են. երբ թվով կազմում են 2 տոկոս, իսկ վճարված հարկերով 3 տոկոս: Ներքոհիշյալում ներկայացնենք ընդամենը հարկերի նկարագրողական վիճակագրությունը, առևտրային բանկերի և մնացած կազմակերպությունների համար, առանձնացված տեսքով (Աղյուսակ 1): Աղյուսակից երևում է, որ առևտրային բանկերի ընդամենը վճարված հարկերի միջինը՝ 650.7 մլն. դրամ գերազանցում է մնացած կազմակերպությունների միջինին, որը կազմել է 428.4 մլն. դրամ: Նույն և ավելի սուր միտումն է նկատվում նաև մեղիան ցուցանիշի գծով, համապատասխանաբար՝ 469.9 մլն և 151.1 մլն դրամ:

¹ ՀՀ ՊԵԿ ցանկեր - <http://www.taxservice.am/index.php?menuID=173&tid=2&pid=&lng=9>

Աղյուսակ 1

<i>Առևտրային բանկերի ընդամենը հարկեր</i>		<i>Մնացած 980 կազմակերպությունների ընդամենը հարկեր</i>	
Mean	650681.391	Mean	428400.2843
Standard Error	129480.2932	Standard Error	41836.36779
Median	469921.49	Median	151161.97
Mode	#N/A	Mode	#N/A
Standard Deviation	579053.4749	Standard Deviation	1309685.472
Sample Variance	3.35303E+11	Sample Variance	1.71528E+12
Kurtosis	4.665180799	Kurtosis	86.74645394
Skewness	1.917311629	Skewness	8.690275301
Range	2442357.85	Range	16438224.79
Minimum	69734.21	Minimum	65019.8
Maximum	2512092.06	Maximum	16503244.59
Sum	13013627.82	Sum	419832278.6
Count	20	Count	980

Ուղղակի հարկերի ընդհանուրը՝ շահութահարկի և եկամտահարկի գծով բոլոր 1000 կազմակերպությունների գծով կազմել է 91 մլրդ. ՀՀ դրամ իսկ միայն բանկերի գծով՝ 11.5 մլրդ դրամ, կամ 12.6 տոկոսը: Այստեղ բանկերը էապես առաջնային դիրքերում են: Համեմատության համար նշենք, որ ուղղակի հարկերով, 1000 առաջին խոշոր հարկատուների ցանկում գրեթե բոլոր բանկերը՝ 18 առևտրային բանկ, գտնվում են առաջին 100-ակի ցուցակում (Գծանկար 1): Ներքոհիշյալում ներկայացնենք շահութահարկի և եկամտահարկի նկարագրողական վիճակագրությունը, առևտրային բանկերի և մնացած կազմակերպությունների համար, առանձնացված տեսքով (Աղյուսակ 2): Աղյուսակից երևում է, որ առևտրային բանկերի վճարված շահութահարկի և եկամտահարկի միջինը՝ 574.4 մլն. դրամ մի քանի անգամ գերազանցում է մնացած կազմակերպությունների միջինին, որը կազմել է 81.4 մլն. դրամ: Նույն միտումն է նկատվում նաև մեղիան ցուցանիշի գծով, համապատասխանաբար՝ 396.3 մլն և 25.8 մլն դրամ:

Աղյուսակ 2

<i>Առևտրային բանկերի ուղղակի հարկեր</i>		<i>Մնացած 978 կազմակերպությունների ուղղակի հարկեր</i>	
Mean	574396.2	Mean	81387.93
Standard Error	115826	Standard Error	9514.005
Median	396297.7	Median	25781.4
Mode	#N/A	Mode	4000
Standard Deviation	517989.8	Standard Deviation	297379.2
Sample Variance	2.68E+11	Sample Variance	8.84E+10
Kurtosis	4.921231	Kurtosis	197.6009
Skewness	1.978391	Skewness	12.60523
Range	2188983	Range	5669841
Minimum	63238.1	Minimum	46.8
Maximum	2252222	Maximum	5669888
Sum	11487923	Sum	79516006
Count	20	Count	977

